

LJUBLJANSKI ČASNIK.

N° 64.

V petek 8. Listopada

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer v torek in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapise, de so naročniki denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

5. novembra 1850 bo v c. k. dvorni inderžavni tiskarnici na Dunaju CXLVI. del občnega deržavnega zakonika in vladnega lista, in sicer za zdaj v edino-nemškem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 436. Razpis ministra denarstva od 19. oktobra 1850 čez izpeljavo naredb naj višjega patenta od 29. septembra 1850, čez pobiranje mitniga davka od ola in žganih pijač.

S tem delam se tudi tiskarni pogrešek popravi, ki se je vlezal v iztisu deržavne vstave od 4. marca 1819 v dozdaj na svitlo prišlem edino-nemškem izdanju dokladnega dela občnega deržavnega zakonika in vladnega lista št. 150 §. 44, ker so po besedah: „bis zehntausend Seelen nicht unter“ sledeče besede spuščene bile: „Fünf Gulden Conventions-Münze und für Städte über zehntausend Seelen nicht unter“.

Dunaj 4. novembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega deržavnega zakonika in vladnega lista.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana. Na pritožbe od več strani zaslišane, de se senožetam, njivam, vinogradam in sploh obdelanim zemljišam silna škoda godi, če se živina o jeseni in spomlad na pašo goni, je položila kmetijska družba prošnjo ministerstvu kmetijstva, de naj bi zoper to oestro postavo dalo in kazin v denarju določilo za vsako živino, ki se na tujim zemljišu pase. 24. dan pret. mesca je odgovorilo visoko ministerstvo, de se ravno zdaj za tako poljsko postavo z ministerstvom pravice in notrajnih zadev posvetuje, in de je ono ravno tako postavo nasvetovalo, ktera bo po nasvetu kmetijske družbe v stanu, škodljivim poljskim napakam v okom priti. (Nov.)

Štajarska. Na vseučelišu v Gradcu se je že razlaganje raznih vednost začelo. Kako vesel mora vsak Slovenec biti, da od treh slavni rojakov zamore razlaganje poslušati. Častiti g. dr. Kovač uči rimsko in cerkovno pravo; g. dr. Škedel denarni zakonik (kameralistiko) in g. dr. Krajnc deržavljanski zakonik, in sicer poslednji v slovenskim gladkotečim jeziku. Vsi trije gospodje si s priljudnim in prijaznim obnašanjem in z jasnim razlaganjem serca učencev pridobivajo. Le žalo je vsim Slovencem, de se ne bode o prvem polletju „kaznovavnik“ (kriminale) v slovenskim jeziku razlagal, kar je pa slavni g. Škedl o drugim polletju storiti obljubil. Bog daj! (Nov.)

Austrijska. Na Dunaju se vedno generali zbirajo; ker se bodo te dni čez važne vojaške zadeve pogovarjali. Predsedoval bo sam cesar.

Horvaška. „Südsl. Ztg.“ piše: Ker je nova osnova gimnazia tukaj neznana, in ker smo bili od več strani zavolj te poprašani, naznamo sledeče: Razun latinskiga, gerškiga in

serbsko-horvaškiga se tudi še nemški, talijanski in francoski jezik uči, poslednja dva nista redna predmeta, ktera uči gospod Petrič, kakor lansko leto tudi letos, kteriga učnost, marljivost in prizadevanje so občno znane. Ni nam treba opomniti, kako potrebna je znanost posebno talijanskiga jezika za nas; toraj je zlo želeli, de se učenci dane priložnosti poslužijo.

* Ban Jelačić je sledeči razglas mejašem poslal:

Graničari, dragi domorodci!

Ko se je v poslednjih letih povodenj punta po velikem delu velikiga avstrijskiga cesarstva razlila, je bila hrabra in zvesta armada, — v kateri se je mnogo vaših čet bojevalo — tista terdna skala, na kateri so se besni valovi razbili.

Graničari! s ponosom gleda naša domovina, gleda naš car na vas! Bojne polja v Italiji in na Ogerskem pričajo vaše slavne dela; in tudi jez sim imel mnogokrat priložnost, se čuditi: vaši serčnosti in hrabrosti v bojih, vašemu moškemu poterpljenju in udanosti v nesreči; imel sim srečo, se veseliti, de sim vaše zemlje sin, vaš ban.

Vi ste, najkrasniši sinovi svojih prededov! slavo in čast našiga naroda ne samo obderžali, temuč tudi pomnožili; vsi boste to dragoceno blago v svoji celoti svojim otrokam v čudenje pustili.

Njegovo veličanstvo naš premilostljivi cesar in gospod je iz važnih vzrokov odločil, de se en del njegove vojske na pot napravi, in je blagovolil meni previsoko zapoved dati, de druge bataljone hervaških in slavonskih mejnih polkov in zraven njih tudi prvi bataljon otoškiga polka, ki je zdaj doma, na Dunaj pokličem.

Jez se terdno nadjam, de boste vi pri vsaki priložnosti tisto vam prirojeno pokoršino in udanost pokazali, kakor tudi tisto moško, dostojno deržanje, ki praviga vojaka ravno tako kakor hrabrost kinči.

Vi boste zapustili spet svoje družine in domače ognjiše in domovino. Ako Bog da, kmalo jo boste spet vidili in s ponosom, de ste svoje dolžnosti zvesto spolnili, in de ste se z dolgim vspeham okinčili lice; vi boste v drugi cesarski vojski vaše bojne brate našli, ki bodo vas radostno pričakali in sprejeli; vi boste zagledali lice našiga cesarja in gospoda, boste brali iz njegovih oči, slišali iz njegovih ust, koliko on derži na svoje drage in viteške graničare, in boste se z mano složili, de zavriskamo iz serca in duše: Bog živi našiga premilostljiviga cesarja Franca Jožefa.

Na Dunaju 30. oktobra 1850.

Jelačić s. r.

F. Z. M. in ban.

* Drugi bataljoni vsih horvaško-slavonskih mejnih polkov so povelje dobili se na Dunaj podati.

Serbska. Ena divizija petrovaradinskiga mejniga polka se je s topovi v mejno terdnjavo Račo naglo podala, kamor so raztirani turški vojaki iz Bosne pribežali. Nek paša, pred

kot ne iz Tuzle, je v Soznico na Serbsko prišel. 29. oktobra je 7 turških spahij v Brod prišlo in so se v Belgrad podali. Bosniški vstajniki so mogli vojake zmagati, akoravno ni verjeti govorici, de je armada Omer pašata udarjena in raztirana. Pravijo, de so na Drini mnogo brodov, na katerih so bili beguni, vidili. Ta dogodba se ni pričakovala; od naše strani se meja straži. (Südsl. Ztg.)

Ogerska. Od iztoka Drave se piše v „C. Bl.“ 23. oktobra: Od več strani se sliši, de je Košut Belgrad zvolil za ognjiše novih zmošnjav: Kazimir Batthyany je, pravijo v Belgrad prišel, se je pogovarjal tam z enim serbskim generalom, de bi z eno divizio Donavo in Savo prestopil, in mu je mnogo posestev obljubil podariti, ako to stori. Košut zaupa na nezadovoljnost Serbov. Ne vemo in ne mislimo, de bi bilo na tem kaj resničniga, to je pa res, de so vojaki na meji povelje dobili, de naj skerbno mejo varjejo, iz česar zamoremo skleniti, de je vlada tudi nekaj od tega slišala. Gotoviga pa nič o tem ne vemo.

Sedmograško. Politiška vravnava na Sedmograškem je že dognana in se bo zdaj in zdaj naznanila. Kronovina se bo v tri vladne okrožja razdelila, z glavnimi mesti Hermannstadt, Klausenburg in Vazarhely.

Tuje dežele.

Bosna. „Osservatore Dalmato“ prinese več dopisov iz Bosne in Hercegovine, med drugim sledeče: Gibanje v Hercegovini je pomenljivo postalo.

Ko Omer paša zve, de je bil Hafis paša v Carigrad poklican, se urno oberne v Sarajevo, de bi kovarstvu v okom prišel, kteriga se je vezir prizadeval med tamošnjimi zbranimi glavarji naplesti. Vezir jim je dovolil, se domu verniti, in Omer paša je že na poti več njih srečal, ki so domu šli, in jih ni mogel pregovoriti, se v Sarajevo nazaj podati.

Druge naznanila pravijo, de se Omer paša na vso moč prizadeva poprave v Bosni v djanje vpeljati. Velik del prebivavcev mostarskih se jim pa noče podvreči in tudi vojakov ne sprejemati, ki so proti Mostaru na poti, ampak vse se pripravlja za boj z vojniki.

Vezir stanuje v Buni, kjer se z glavarji pregovarja in je že 1000 oboroženih zbral, od katerih se ne ve, ali jih bo sebi v brambo ali vstajo potlačiti porabil. Stolač, kjer zapoveduje Agi Beg Ritvambegović, je še miren.

Prebivavci okrajne se zdi se bodo volji Sultana udali.

Sliši se, de je Omer paša že Mostar oblegel, vender to še ni gotovo.

26. oktobra so prišle v Zader sledeče naznanila:

19. se je Rustan Beg z 100 zvestimi tovarši očetoviga Harema povlastil, de bi se vanj zaperl. Potrebni živež je vender še v rokah vstajnikov vstal, ki so naznanili, de se hočejo do poslednjega braniti, de ne bodo vojakov Omer pašata blizu pustili in nobenih pre naredb terpeli.

Ali paša je še vedno v Buni in ima že 4 do 5000 mož, večidel kristjanov; zdi se, da bodo Turki vstajnikom v Mostaru pomagali.

Raja se Turkov boji in si ničesar ne upa, ker Turki so kristjanom zažugali, se kervavo maševati nad njimi, ako bodo vstajniki zmagali. Vse kaže, da se ima vezir le malo na zvestobo turških velikašev, ki so pri njem v Bosni ostali, zanesti.

Od vojakov, ktere je Seraskier proti Mostaru, Stolaču in Trebinju poslal, se nič ne vé. Vezir sam je k Seraskieru tri berzoteke poslal, ga prositi, da bi mu vojakov poslal. On je tudi vstajnike v Mostaru opominjal, da naj mirujejo, in jim obljubil, zanje Omer pašata prositi, da se jim ne bo nič zgodilo, ako ga poslušajo; zraven jim je pa tudi ostro žugal, ako uporni ostanejo.

Vstajniki so zagotovili, da se hočejo do poslednje kaple kervi bojevat, in so od vezirja tirjali, da naj se jim pridruži in njih pravice brani. Pozneje se zdi, so se premislili, ker so 20. oktobra zjutraj ob 7 poslance k njemu poslali z pomirivnimi predlogi.

Vezir je poslancam rekel, da bo za vse, razun tistih, ki so vrata magacina, kjer je bil živež spravljen zbili, milost sprosil, ako se dvema bataljonama Omer pašatove armade dovoli, mesto posesti.

Na meji, ki je zlo obstražena, je povsod vse mirno.

* Iz Bosne se piše 20. oktobra v „Narodne nov.“ Po zapovedi Seraskier-pašata so začeli njegovi ljudje Turke v vojake nabirati, zavolj tega je šest njegovih ljudi v Tuzlo šlo, in ko so začeli svoje opravilo, vidijo, da se jim tuzlanski Turci odtegujejo in govore: Čimu bo to pri nas? postojte da vidimo, kaj misli in kaj bo storila vsa druga Bosna. In tako je vedno pri Bosnjakih; vse vpijejo: Ako bodo vsi drugi storili, bomo tudi mi, kar hoče častiti devlet (porta), in če kaka naredba od vlade pride, se jim sumna zdi in se ji toraj ne podveržejo: Počakajte, da vidimo, kaj bo Krajna v to rekla, se izgovarjajo, in Krajna veli: Dajte nam odlog, da opazimo, kaj misli o tem Hercegovina: Hercegovina pa pravi: Bomo počakali, da se prepričamo, kaj bodo storili v Zvorniku, Tuzli in Posavini; in tako je vedno vse pri starem ostalo, nikdar niso cara poslušali. Ker so pisarji vidili, da je kadia z svojo žlahto kriv, da ne morejo nič opraviti, so ga dali zapreti z nekaterimi drugimi, da bi Turke preplašili. 18. oktobra je bil tretji dan Bajrama, bil je petik in v Tuzli somenj. Turci se nagomiliijo skupej in se začnejo pogovarjati, ali hočejo prositi ali z silo zaperte oprostiti. Za glavarja zberejo Muharem-aga Bešlagića. Tedaj se poda množica pred stanovanje Tuzla-pašata, kjer so pisarji Omerpašata stanovali. Star paša v strahu, da bi množica cesarskih ljudi ne zgrabila, in da bi se kri ne prelivala, zavpije Turkam: Nazaj! nazaj! Ker pa vidi, da ga Turki ne vbogajo, reče enimu svojih služabnikov: Udri perviga; ko služabnik to čuje, ustrelji in Muharem-aga obleži. Ko to Turci vidijo, se navale na stanje pašata da bi ga zažgali. Sin pašata Hadži-Osman beg, to vidši, skoči pred puntarje in zavpije: Stojte junaki! nepalite dvora mojiga očeta, oče niso krivi, jez grem pred vami, podajmo se vsi na vojsko in poišimo krivca, kjer ga najdemo, se hočemo z njim biti. Tako se iz Tuzle puntarji razgrejo, al po svoji nahii pošiljajo pismonose, da naj se vsaki na vojsko pripravi. Vse Turci cele nahije se dvigujejo na vojsko, sablje brusijo, opanke kupujejo. Bomo vidili, na koga bodo udarili. Prašal sim nekiga Turka: Kam boš šel na vojsko? On mi odgovori: V Sarajevo, ondi je vladika (Omer paša).

* „Osservat. Dalmat.“ piše: Pripoveduje se,

da se je Kava paša sultanovim vojakom, ko se je zvedilo, da so proti Mostaru na poti, nasproti podal, in da je prednji straži, ko je do nje prišel, ukazal, da naj se oberne, ker v Hercegovini ne potrebujejo Omer-pašatovih vojakov, in jih toraj tudi ne bodo terpeli. Kaj de je poveljnik prednje straže na to odgovoril in storil ni znano; toliko je pa gotovo, da se vojaki niso naprej pomaknili. — Na vse Kadiluke so pozive poslali z poveljem, da naj bo vsak pripravljen, kdor zamore orožje nositi, in da naj o prvem klicu za orožje prime. — V Trebinji ste dve stranki vstale; ena derži z vezirjem, druga z Resulbegovićem, ki se ne zoperstavi povelju Omer pašata. On ima mnogo sočutja pri prebivavcih in je pripravljen, svojo reč z oboroženo roko braniti; mnogo Turkov in raja z njim derži, al drugi Turki po nikakem nočejo odstopiti od tega, da bi kristjanov ne derli, kakor so dozdaj delali.

Pravijo, da so se v Hercegovini vojaki Omer pašata že z Bosnjaki sprijeli. — Tudi se govori, da je vezir Ali paša prebivavce te okrajne zoper Omer pašata podšuntal, da so se spuntali; in da se je v terdnjavo Stolač, ki se lahko brani, podal.

* Iz Broda se piše 29. oktobra: V bosniški vstaji se je nova doba pričela. Bosniški Turki sosednih pet nahij na Bosni so tukaj bivajoče vojake spodili in Kajmana Tuzlanskiga ubili. Vzrok tega je bil kakor se pripoveduje nov ferman, ki zapove, da morajo kakor kristjani tudi Turki davke plačevati. To in nabiranje vojakov z stiskanjem vred je Turke silno razkačilo in jih k vstaji primoralo. Raja je vedno ves miren.

* 29. oktobra se je v Zader naznanilo da je Omer paša 21. oktobra z 2200 pešcov, 400 konjkov in eno baterijo iz Sarajeva v Hercegovino odrinil, mostarski punt udušit.

Turška Serbska. Iz Belgrada se 28. oktobra piše: Nova mašina topove vertati, je že v Belgrad prišla. Ima toliko moči kakor sedem konj. — Pri bolnišnici verta taka mašina vodnjak. Potem jo bodo porabili v najdbi solnih skladov v gori Omolja. Znano je, da na Serbskem soli manjka, in raji sol iz Valaškiga kakor pa iz Avstrijskiga jemlje, ker jo na Avstrijskem mora dražje kupovati. Tudi se je najdel rudnik v katerem se železo dobi, namreč v Majdanpeku, ravno ondi so tudi začeli bakro (med) kopati. Upati je, da kmalo ne bo več treba železa iz tujih dežel na Serbsko voziti. De je na Serbskem tudi mnogo žlahtne rude, je znano, ker je pa najpopred najpotrebnišiga treba, se le koristna ruda koplje. — Žlahtna ruda bo že potem na versto prišla, ko bodo čas in okoljsine pripustile.

Nemška. Časopis „Preus. Staatsanzeiger“ piše: Nek angleški časopis je terdil, da je francoska in ruska vlada angleškemu ministerstvu predložila, da bi deželi na Renu v francosko, Silezko pa v rusko državo vteleseno bilo, in da se to samo zavolj tega ni zgodilo, ker angleška vlada ni pripustila. Nam se je moč dala, da gotovo naznaniti, da takiga predloga ni ne francoska, ne ruska vlada storila, in da se toraj ni mogla angleška vlada zoperstaviti.

* „Neue Preussische Ztg.“ prinese sledeči sostavek:

Lahkomiselnost ali obup, komaj bi vedili za kak drugi vzrok, ki jih toliko, ki sicer od kervi ne morejo slišati, za zgovorne branivce vojske stori. Mar menijo ti bojaželjni gospodje in gospe sami se v vojsko podati, ali božjo sodbo s kervijo tisuč zvestih in hrabrih vojakov potolažiti? Ne de bi nas skerb in bojezen obabile, ne de bi menili, da se poruska armada vojske boji, ali de bi imela vzrok, se je bati, saj smo že enkrat zmagovavno se borili: pravične vojske se ne strašimo, in radi bi zdajni trohljivi, brezbožni

mir, z vojsko, naj bode še tako nevarna, začelili. Kar nam zdaj pogum in veselje jemlje, to ravno je dvom, ako je vojska, ktero zbujaajo, pravična, ali ako se le svojoglavno in krivično poskuša, lastne krivice z tujo, nedolžno kervjo spokoriti. Čast! se zamore čast dobiti v krivični vojski, in ali se ne pravinečimerno obupati in Boga skušati, ako se bo-lezen, na kateri Nemčija ječi, svojoglavno pohujša in v razločivno uro pripravi, ki v gotovo smert pelje? Kdo je tisti mož, ki ima dovolj močno ramo, to dvomljivo reč nase vzeti, ali kdo je tako oslepljen, se z upam mamiti, da bi zamogle nemške vlade zdaj vojsko pričeti, brez da bi punt mogočno podperale? Mar nas ni že zdaj sram, da vodji vstaje v Kurhesnu že zdaj naše barve rabijo? Se ne bodo nasprotni namenili, ako se boj prične, vedno bolj ojačili, in ali bi Avstrija z Porusio v takih zadevah ne padla revolucii v roke?

* Angleški časopis „Times“ piše med drugim sledeče o nemških zadevah:

Ko vidimo celo Nemčijo v orožju, se ne moremo zderžati, poprašati, kje de je sovražnik, zoper kteriga so take silne kardela namenjene? Nemci se zares bojujejo zoper lastno senco; ti pešci in konjki, ta neskončna zapravljenost naroda, ta napetost brez namena, ta vojaški hrup brez vzroka se je rodil v glavah in v častilakomnosti nekterih divjih prenapetnežev in blebetavcov, ki so narod na rob samomora prignali. Razsodni prevrat, kteriga je druga Evropa že vidila, ko je nemško ljudstvo po edinosti in bratovšini upilo, visienako meču Demokla nad glavo Nemčije, da je negotovo, ako se bo dal odverniti, in kakor besni se eden v družiga zaletajo, da bi eden družiga morili.

Ne dvomimo, da je malo tistih, ki se jim je v tej deželi in v naši lastni vladi naj več od poruske hegemonije sanjalo, ker so bili svobodomisleči, ki bi zdaj ne bili prepričani, da Porusija ni nikdar družiga namena imela, kakor svojo državo razširiti. Sprijaznila se je z revolucijo, ako se je dobička imela nadjati, pa ravno tako se tudi za svobodo ni zmenila; vstavo sosednih držav je vničila, ako se je je bala, hodila je na poti vladoločnosti pred vsimi evropskimi državami in ni gledala na svoje dolžnosti. Porusija in le Porusija je kriva teh neskončnih zmešnjav na Nemškem, ki je vse strahove negotove in domišljene nevarnosti na dan spustila; in naše upanje, da se bodo take zmešnjave mirno poravnale, se posebno na to opera, da je pruska vlada zlo krivično ravnala in da je zdaj v takem stanju, da se ne more več deržati. Kakor mogočen in oslepljen je tudi Radovic, ima vender javolne tako moč, da bi zamogel svojo deželo v tak prepad pahnuti. On je že dovolj časa vladal, je vidil, da je vse, kar je sozidal, na kup padlo; on je že vso sramoto vžil, ktera zamore moža, ki državno veslo v rokahima, zadeti, in skušnja poslednjih mescov ga je morebiti prepričala, da se v politiki ne more po poti hoditi, ki ne derži k pravici. Potreba je, da Porusija odstopi od poskušeniganapada na pravice svojih nemških zaveznikov in od resničnih napadov na pravice sosednih Dancov. Ne tirjamo, da bi Prusija sama sebe ponižala — svet ne tirja sramotnih pogojev. Vse, kar hočemo, je, da lastne zavezne obljube leta 1815 proti Nemčii in pogoje lastniga naj novejšiga primirja z Danci dopolni. Pa nje stanje je tako čudno, in nje prederznost je bila tako preširna, da se za ponižano in razžaljeno derži, ako tirjamo, da naj svoje obljube spolni, in meni, da nje veličastvo v tem obstoji, se takimu tirjanju nesramno rohlati. Čas se z urnimi petami bliža, v katerem bo morala ali se podati, ali sama sebi pripušena

stati in nasledke nositi, in če se blagor naroda, ali mir Evrope svojeglavnosti eniga ali nepostavnemu ravnanju družiga moža ne žertuje, ne more volitev dvomljiva ostati. Noben se ne bo bolj veselil kakor mi, ako se poruska vlada na pot modrosti in pravice poverne, in menimo, de mogočniki v tej deželi ne morejo brezčutni ostati pri obnem grajanju in svaritvi očitniga mnenja v vsih drugih deželah Evrope.

* Vodiven sostavek časopisa „Deutsche Reform“ pravi, de se bo mir ohranil. Ministersko svetovavstvo je 7. novembra še čez poldan terpele. Radovic je iz ministerstva stopil. Graf Brandenburg je zbolel, ministerno-trajnih oprav prevzame začasno ministerstvo zunajnih zadev in predsedništvo ministerskiga svetovavstva.

* Novice poslednjih dni iz Nemškiga so takiga zapopadka, de se ne ve, kaj bo iz neprezernih zmešnjav. 8000 zveznih vojakov je 1. novembra v Hanau prišlo. 3500 jih je tam ostalo, drugi so se v Gelnhausen podali.

Na Poruskim se vojaki še vedno premikajo in na kurheških mejah čujejo. Vojaki velikiga vojvodstva Weimarskiga se tudi za vojsko pripravljajo.

Prusi so Kasel posedli. Tudi na Württenberskem se vojaške priprave delajo. Na vse polke je povelje prišlo, vse vojake v službo poklicati.

Laška. „Commune italiano“ pravi, de jepapež zoper sardinskiga kralja, ministre, in ki so se pri sikardiški postavi vdeležili, prekletstvo izrekel. Časopisi iz Turina še nič od tega ne povedo.

Turška. Iz Carigrada se piše 12. oktobra. Staroturška stranka, ki v svoji slepoti ne vidi prepada, se vedno na skrivnem in očitno zoper sedajno ministerstvo ustavlja, in ruski poslanec jo po mogočnosti podpera, s katerim v naj tesnejši zvezi stoji. Pa tukaj to dobro poznajo. Zmage na Kavkazu zoper Čerkese, potem dogodbe v Perzii, ki žugajo celo Perzijo razdreti, so tukaj storile, de se z vso močjo vlada poganja in v svojih opravilih z veliko skerbjo in železno marljivostjo napreduje. Enakopravnost kristjanov morajo gosposke vpeljati. De je to prva potreba, se že iz tega vidi, de Rusija, ki je kristjane zoper turško vlado šuntala, posebno na enakopravnost svoje namene opera. Podamo le en izgled. Ravno je tukajšna policija mnogo bukev pobrala, ktere je Rusija svojim enakovernim na Turško poslala. Te bukve tako rekoč od vlade izdane zapopadejo molitve z sledečimi pristavki: „Vsemogočni! razrušitursko pagansko silo, ki cerkve onečastuje, daj zemljo, ktero so oni zropali, pristnemu, pravovernimu caru (ruskemu) spet nazaj, dvigni gerško cerkev v slavju nad zemljo, in podari ji svoj blagoslov, nam pa njega dobrote, Amen.“ Ker se pa enakopravnost zamore le z veliko in močno armado speljati in vresničiti, toraj se tudi zlo marljivo vojaki nabirajo in v orožju urijo, ravno tako se tudi na brodovje velika paznost obrača. Vedno prihajajo v Carigrad angleški častniki brodovja, streljašva itd. in v turško službo stopajo. — Na bregu rudečiga morja so najdlji zlo velike žveplene stene, pravijo, de na celem svetu ni enakih.

* Telegrafiško naznanilo poroči, de tudi v Albanii vre. Skutarski paša je glavarem nekoliko časa dal za pomisliti, kaj de hočejo početi zavolj preuredb vlade kakor pobiranja v vojaštvo itd. Nad Sarajevam čujejo na berdu Gorica 4 bataljoni z štirimi baterijami. Drugi vojaški oddelki so se napotili v Mostar. Omer paša je sumljiviga glavarja Sarajeviga Musta pašata Babića z saboj vzel.

Francoska. Iz Pariza se piše 28. oktobra v „Reichszeitung“: Zmešnjave so hujši kakor so le kdaj bile. Nemogoče se zdi, de bi se poravnale, svada v polnem plamenustoji. Čez dva tedna se ne more divji plamen zadrževati.

Tako stoji reč. Predsednik stopi pred ministre z besedami:

Gospodje! moji sklepi so storjeni, ker Napoleon ostane pri tem, kar si je namenil. Generala Neumayer-a bom predstavil. Ako kterimu vas to ne dopade, sim pripravljen ga iz službe spustiti.

Vse molči. Bonaparte je tedaj zadevajoče povelje v „Moniteur“ naznanil.

Minister vojaštva je generala Neumayer-a k sebi poklical, ki je naznanil, de je pripravljen vbogati, ako je general Changarnier zadovoljen.

Ko višji vojaški poveljnik ukaz v „Moniteur-u“ bere, povabi svoje prijatle v pogovor; bilo jih je dvanajst, med njimi več odbornikov, kakor Odilon Barrot. Thiers poprime besedo, in razloži, de se more pravice deržati, kdor hoče pravico dobiti. Zdaj naj se olje v ogenj ne vlija, ampak treba je odbornike tolažiti. Naj se do 11. novembra počaka. Od odstranjenja poveljnika, kterigavojaki niso pri vaji v Sartory z družimi upili, se bo v zbornici govorilo.

Toraj je general Changarnier Neumayer-u svetoval, se povelju podvreči. Al osem njemu podverženih generalov mu je nasprotno svetovalo z pristavkam, de, ako bi treba bilo, bodo vsi tirjali, de naj jih iz službe spuste. Na tako vižo se je zgodilo, de se Neumayer ni povelju podvergel.

Zdaj je povsod naj strašnejši zmešnjava. Strela v oblakih nad našimi glavami visi. Vlada se je namenila svojo reč do konca gnati, al generala Changarniera podperajo ljudski zastopniki. Ako se je predsednik namenil po tej poti naprej koraciti, mu ni družiga storiti, kakor višiga poveljnika odstaviti, ali prav za prav, njega za odstavljeniga naznaniti. On pač na to misli.

In kaj bo potem?

Deržavljeni gledajo v tamno prihodnjost. Razločba se bliža z orjaškim korakom, in še niso za to pripravljeni.

Nek mož, ki stoji na visoki stopnji, je danes rekel:

Marsikako veliko dogodbo sim doživel, pa tako stanje, kakor sedajno, mi še ni znano. Vse vprek leti.

V teh zmešnjavah je le en mož, ki se v lastnem zaupu ne trese. Persigny, ki je iz Berolina prišel, vse težave na svojo lahko ramo naklada. Ta zaup ga tudi navdahuje v zadevah zunajne politike. Evropa leži pred njegovimi nogami, tako on govori.

K vsem tem nadlogam se pridruži še zlobna gorečnost zveze decembra, ki ima svoj gotov namen. Predsednik taji sicer pred svetam bratovščino, na skrivnem jo pa podpera. Ona meni tedaj, de mora prva biti, in general Piak, nje predsednik, silno žuga. Tako je rekel med drugim zadnjič, de generala Changarniera pred Elisée-am čaka, ga v Vicennes poslati.

Višji poveljnik je to zvedil. Ker je vendar le moral z predsednikom govoriti, se je podal v svoji službeni opravi, spremljen od dvanajst pobočnikov, v Elisée. Sprejet je bil merzlo, vendar je vse mirno steklo.

Delo se že popuša, v predmestjih že vre.

Terdno sim prepričan, de brez prekuca ne bomo prihodnjiga maja doživeli. Ali bomo Changarniera za diktatorja dobili ali pa Ludovika Bonaparte-a.

Zdi se mi poslednje bolj gotovo.

Razne naznanila.

— Ni davno, kar je blizo Zemuna kerčmar umerl, ki je bil nekda celih 12 let v The-reziopelu za fajmoštra. Bil je sin cerkovnika v V. na Sremskem, iz sedme šole izgnan, stopil je 1808 v vojaštvo v huzarski polk, kjer je do desetnika prišel. Mesca februarja 1814 je pobegnil in nektore reči vojaškemu duhovnu pobral; šel je v Temišvar, kjer je ukradene reči dobro porabil in rekel, de je vojaški duhoven, stopi pred tamošniga škofa in mu naznani, de grešnega življenja med vojaki ne more več gledati, in de je v nevarnosti, v vsake sorte mreže zapleten biti; zraven tega je pa tudi škofa živo prosil, de bi mu v svoji škofii službo podelil, ker v samostan zlo nerad nazaj gre, ker bi ga tamkej zavolj tega, ker je bil pri vojaki, pisano gledali. Ko mu škof naznani, de v tej reči on nič ne more storiti, zaverne on: „Ako me vaša milost ne varuje, bom — — — že vem kaj bom storil.“ Škof mu tedaj naroči, se od njega dobro prepričati, kaj de je nad njim, v Vingo iti, od kodar so silne tožbe čez tamošnjiga duhovna prihajale, in od te reči se natanjko prepričati. On vboga in tudi enkrat na prižnico stopi, ter ljudem tako lepo pridiga, de si je koj vsih serca pridobil. Tamošnji župan, ki ima mnogo oblasti, mu da naj boljši spričo in škofa prosi, de bi ga za fajmoštra postavil, kar se je tudi zgodilo. Škof, kterimu je bilo mnogo ležeče na tem, de se mir ohrani, prošnjo dovoli in begun je bil 12 let fajmošter in vse je bilo z njim zadovoljno, al hvalil se je rad in to ga je izdalo.

Večkrat je namreč rekel, de je bil v huzarskem polku Radecky častnik. Nekiga dne, ko je bil ravno god mestniga župana, je bil z mnogo drugimi k njemu na obed povabljen, mestni poglavar pri tej priložnosti fajmoštra nagovori in mu reče: Nu visokovredni gospod! dans se bo pokazalo, če ste bili res častnik, ker je Radecky-polk v Vasarhely prišel in prednje straže so že v Novem Aradu. Begun se silno prestraši, in vidilo se je koj, de se je popred lagal. Po obedu se naglo napoti v Novi Arad. in se prepriča, de je res, kar je slišal. Njega bi vender ne bili spoznali, ker je imel veliko brado in samostansko obleko. Al vest ga zgrabi in on se sam vojakam za beguna naznani; 1826 je skoz šibe šel, kjer ga je mnogo njegovih farmanov spoznalo, in se strašno čudilo. Zdaj se je še le zmešnjava pričela, posebno zavolj sprejembe svetih Zakramentov. Ta reč je celo do papeža prišla, ki je vsim, ki so od njega kak svet Zakrament prijeli, odvezo dal.

— Pruska armada znese ob času miru 360,000 o času vojske pa z deželno brambo vred 640,000 mož.

— Iz Benetk se poslanci na Dunaju pričakujejo, ki bodo prosili, de bi se jim spet svobodna barkostaja podelila.

— „Neuigkeits-Bureau“ naznani: Preden se je njegovo veličanstvo, avstrijski cesar v Bregenc podal, smo naznanili, de je upati, de se bo avstrijski cesar z Saksonsko kraljično Sidonio, ki je zdaj 15 let stara zaročil. Saksonski časopisi že naznanijo, de so pogodbe v tej zadevi že dognane.

— V letu 1847 je v Terst po morju za 66,005,000 gold. blaga prišlo, v Benetke pa le za 16,446,000 gold. Iz Tersta v druge kraje pa za 55,897,000 gold. in iz Benetk za 9,403,000 gold. v srebru.

— Pisma iz Carigrada pripovedujejo, de je Bem, zdaj Murat paša, hudo zbolel. Tudi je nekoliko ogerskih begunov, ki so se svojevotno v Sirio podali, spet v Carigrad prišlo.

— 29. oktobra se je ruski car iz Varšave v Petrograd podal.

LEPOZNANSKI LIST.

Pripovedka od Glasan-Boga.

(Dalje.)

Kmalu zagleda Ostroverhar Turka sabljo brusiti in naglo ga praša, kje lepa deklica stane. Turk mu pokaže višavo rekoč: Tu gori se spreha, pa varuj se je; veliko stopinj je bilo že na ta griček storjenih, malo še doli. Dvanajst junakov straži devico in ko je nevarnost se jim jih še dvanajstkrat dvanajst pridruži. — Slovenec ne čuje več zadnjih besed; do bi ga nevarnosti ne ostrašile, dene roke na ušesa. Pest rumenih zlatov stisne se Turku, potem pa spodbode konja in dirja jaderno na nevarno višavo.

Res se je ondi deklica sprehajala in res se ni lagal pevec ki jo je luno med zvezdami imenoval. Ostroverhar pozabi Rozamundo iz Turjaškiga grada in zamaknjen v več kot zemeljsko lepoto gleda. Pa preden se še predrami, ga že stražniki napadejo, in ranjeniga raz konja veržejo. Deklica prosi sicer zanj, pa preostro je povelje očeta. Pod gradom je globoka ječa, za Elmine snubce pripravljena. Ki je notri bil, ni bilo zanj ne rešenja ne upanja več. Star, mutast služabnik mu je nosil vsakdanji živež — kos plesnjeviga kruha in kozarc kalne vode. Gosta tema je jetnika obdajala, ktero je le nekoliko mračnih žarkov prederlo, ki so skoz germovje verta v majhno omreženo linico padali. Semkej tirajo stražniki Ostroverharja, ki se zastoj prizadeva, se sovražnikov oprostiti. Drugi dan mu prinese služabnik živež in sporočilo, de se zamore dva mesca k smerti pripravljati; zakaj, ko bo viksi praznik Turkov prišel, se mora vse, kar je nečistiga pokončati.

Dan za dnem, teden za tednam, mesec za mescam preteče. Blizo je praznik Ramadan, blizo smert Ostroverharja. Pa slovenski junak ne obupa, marveč mu je bilo ravno v ječi nar slajši veselje pripravljeno. Ne bil bi zdaj tamne ječe s svojim gradom, ne puste jedi z dragimi sladčicami premenil. Novo nebo se mu je odperlo, nov svet razprosterl, nova luna — luna med devicami zasijala. Slovenski jezik je ganil serce turške deklice in ona ga hodi tolažiti v germovje k linici ječe. Več ne čuti Ostroverhar verig, več mu temota dneva ne greni. Besede device so mu svoboda, nje žalost mu jed in pijača, njeni zdihljeji mu sladke sanje. Ona ga miluje in on je potolažen; on jo uči in ona veruje v križ in Marijo. Tak pride zadnji dan, ki je Slovencu odštet, tak noč, za ktero ima Ramadan priti.

Luna gre pozno gori in najde že Bosno spijočo. Kar je živiga, vse počiva in v spanju olajšanja iše. Tudi Elminiga očeta mami prijazni sin tihe noči. Berž ko ne mu prednaša veselice Ramadana in ženitnino svojiga deteta s prvim turškim junakom. Prekanjeni slepavec! Njegovo dete to noč budi, de bi se te združbe ognilo in misli na tujiga jetnika. Ljubezen je najdena, z makam omoteni ključar se ne zavé, de mu devica ključ od ječe izmakne. Tiha noč ne šepeta naklepa, in mila luna ga iz ljubezni do svoje zemeljske sestre zamolči. Preden je še ona na rimski poti, je že tudi njena sestra na poti iz svoje domovine na strani rešeniga prijatla.

Noč se nagne, zlato-obarvan dan Ramadana se v izhodu posveti, turška zemlja postane krajna veselja in radosti. Zgodej so danes postlje samice, clo stavec Elme solca ne pričakuje. Pa kako de se ona tak dolgo mudi? To ni njena navada, vselej je že na mostovžu juterno zarjo pozdravila. Morebiti je zbolela in bi ji treba služabnic bilo. To misli stavec in pokliče služabnice. Bile so že v njeni izbi, pa postelja je prazna in merzla; in nikjer neveste Glasan-Bogove.

Dan veselja postane dan žalosti. V gradu in zunaj grada se iše. Pa zastoj stavec poganja, obeta in plaka. Še le proti poldnevnu se resnica razodene. Ključar ne ključa, ječa odperla, jetnik pobegnil — težko brez pomoči Elme. Prestrašno za verniga Turka in ljubijočiga očeta! On pade na tla — udarjeno serce mu je počilo.

Le prenašlo pozvé Glasan-Bog ugrabljenje svoje neveste. Na zemljo zdajci on poklekne in stori nebu strašno prisego, ne pred počivati, de se bo zadnja kapla iz serca zadnjiga kristjana iztekla. Marno mu nabirajo vodji trume in jih ženo proti zelenkasti Savi. Eden njih

je pa, Lam po imenu, ki je bil prvi na zbéralsu, udari brez zamude čez Kopo, de bi Ostroverharja z ugrabljeno Elmo dohitel.

Grič za gričem, dolina za dolino se skrije. Trikrat se bežeča pokažeta, trikrat zopet zgineta. Urniši udari Lam za njima, pa perute ljubezni so prehitre. Zdaj Elma opeša. Kri, iz njene nožice kaplja, barva travo in kamnje in kaže sovražnikom sled. Lam je blizo, gotova smert kristjanu in odpadnici, upanja malo. Obupno prime Ostroverhar deklico, jo vzdigne in urniših nog kot poprej bega pred Turki. Že je grad blizo in gotovši rešenje in zavetje. Lam vidi sramoto, ki ga čaka in jame prililjivo Ostroverharja klicati. Stoj junak! mu pravi, le en grad imaš, dal ti bodem doto, gradov devet in devetdeset. „Ne maram, mu uni odgovori, en grad je dosti zame in za Elmo. Zopet zakliče Lam: Stoj junak, moči imaš za dva moža, dal ti jo bodem za dvakrat dvanajst. „Ne maram mu Ostroverhar odgovori, bom dobil konja in moč, bom imel dosti moči, tvojo druhal razkropiti. V tretjič ga pokliče Lam: Oj junak, postoj! lepa je Elma kot luna; pa mazilo imam, de bo lepši od žarniga solca. „Ne maram, reče Ostroverhar, solnce me peša, pa Elma mi da krepost vam uiti; drajši mi je luna od solca.“ Tako je govoril Ostroverhar, gredé po stopnicah do svojiga gradu.

Pusto grašino so hlapci in služabniki popustili, le en mladenec je še zvesto svojiga ljubljena gospoda pričakoval. Ko ga zdaj priditi in mu Turka slediti vidi, vzame dva meča, eniga za se, eniga za svojiga gospoda in vrata odpre. Prvi mahljej mladenca zverne Lama raz konja, pri drugim mahljeju že sovražniki beže in pri tretjem že ne gleda nobeno turško oko proti gradu. Dolgo pot so imeli zdaj neverniki do doma pa bolj se kot dolga je bila ta pot nevarna. Po vsih cerkvah je njih smerti zvonilo, po vsih gričih njih poginu gorelo. Povsod pa je bil tisti mladenec prvi v morii in, ko so bili vrati pokončani, je smel po pravici reči, de je vsaki perst sto Turkov podelil.

Ostroverhar se poroči s turško deklico in živi srečno. Dela hrabriga mladenca so prišle kmalo pred cesarja, ki jih tudi tako ceni, de junaku viteštvo podeli. Dal mu je tudi ime Lam, v slavni spomin, de je tega mogočnega Turka premagal. Še eno osebo moramo tu omeniti — ošabno Rozamundo. Napuh jo je ob ženina pripravil in več ni hotla družiga zbirati. Ljubljanski samostan je svetu njeno sramovanje in kesanje skril.

Glasan-Bogu se sporoči pogin zvestiga Lama in pervikrat ga zloba nekoliko mine. Zamisljen gre v deljavo, se spomni kaj de je bil, in misli kaj de je zdaj in zdajci čuti, kak pusto in merzlo mu je serce. Kar je želel, je dosegel; Turki so se povzdignili, luna je kraljevala in križ je padel. Pa zdaj se prepriča, de dosega želja ni dosega srčce. Pervikrat se čuti nesrečniga, se čuti razbojnika človeštva in sovražnika zemlje in neba. Jezer kervavih žeritev mu pride pred oči in ga straši, za njimi koraka pošast vsih mogočnikov in trinogov — spremenljiva osoda. Pa prevelika je oblast hudih duhov čez zgrabljeniga. Glasan-Bog zatara boljši spomin in misli zopet na boj, kri in morijo.

Jezer in jezer sovražnikov se vali čez Savo, neprenehama sedem dni in sedem noči. V desni, imajo sablje, v levi verige za keršenke. Nihče ne govori, molče se premika človeški oblak naprej in bliže in bliže. Tu je ležala popred cveteča poljana; ni ga sledu več poprejniga blagora. Razor in kraj sta enaka, vse je pusta, pomandrana groblja. Zali vinograd je uno gorico kinčil; zdaj kaže grič gole, kamnitne rebra. Sladkosočne drevesa leže poteptane, izrovane, razsekane — veselje in olajšanje kmeta je padlo pod sabljami nevernikov. Tam zopet je hladan potok žejniga popotnika krepčal in travnikom rast dajal. Zdaj je suh in zasut. Popotniki so pobiti, travniki končani in vodo so turške mule popile. Tu se je bogata vas z mesti skušala. Sladkarije so bile jedilo prebivavcov, njih obleka svila, njih pohištva visoke kamnitne poslopja. Zdaj je to minulo. Zginila je vas, zginili so prebivavci. Ogenj je razdjal vas, te je pomorilo sovražno železo. Mir in blagostanje je zapustilo Slovane, pod grozovitnimistiskami so ječali vender niso obupali. Imeli so vero in imeli so dom in kdor

to dvoje ima — ima tudi krepko dlan in pogumno serce — nar boljši poroke rešenja.

(Dalje sledi.)

Slovstvo in umetnost.

Ravno je prestava Cornelia Neposa v českem jeziku na svitlo prišla.

* V Zagrebu je prišla knjiga pod naslovom: „Izbor starih ilirskih pesnikov“ na svitlo. Drugi zvezek. Dinko Ranjina.

* V Pragu je izdal Serb Slavko Zlatojević pesmi pod naslovom: „Zlatinstvo“ na svitlo. Cena jim je 30 kr.

* V Zagrebu ste prišle dve knjige za potrebo gimnazijalnih šol na Horvaškem in Slavonskem na svitlo, in sicer „Slovnica latinska“ in „Naravopisje“.

* Česka Matica bo izdala Amerlingov Orbis pictus, prvi zvezek, in Zapov Zemljopis, poslednji zvezek.

* Te dni bo prišel v Ljubljani pri gosp. Blazniku prvi del slovenskega berila za nižji gimnazij na svitlo. Obseže 12 pol.

* Pri gosp. Jožefu Blazniku se ravno tiska kratka slovnica slovenskega jezika gospodom vradnikom namenjena. Izdal jo je gospod Navratil.

* Ni davno kar je v Pragi na svitlo prišla prestava „Kraljodvorskega rokopisa“ v talijanskem jeziku od prof. talijanskega jezika in slovstva v Pragi gospoda Francesconi-a.

* Slavko Zlatojević, ki se v Pragi derži, bo „Kraljedvorski rokopis“, ktereja je v serbsko prestavil, v kratkem na svitlo dal.

* 11. novembra bo na Dunaju slovanska beseda, pri kateri se bo slavni poljski goslar Kosovski vdeležil. Pol dohodkov se bo dalo v zavod Jelačičev za nemočne vojake.

Basni.

II.

Kuže je bil sosedovimu muhelčku zlo zaviden, ker mu je tako dobro šlo. Bi ga ne bilo, si nevošljivce misli, bi sosed kosti na dvoriše metal in bile bi moje; hočem mu jo narediti. Kamor je muhelček ležat hodil, nastavi on past in na ocenj kos mesa naveže. Gotova pravi, je smert, ko pride in takole meso poduha. Pa komaj to izreče in nos k mesu pritakne, se past sproži in kuže v lastnih zankah pogine.

Kdor koplje drugimu jamo, sam vanjo pade.

III.

Povodni kos se je naučil plesati, s pokovnico streljati, se mertviga storiti in družiga več. Ošabno se tedaj med drugimi nevednimi kosi šopiri. Nanagloma pa prileti jastreb in kose razžene. Urno šinejo pod vodo in so zavarvani, razun umetnika. Ta se je pri svojim učenu vode in plavanja odvadil in je mogel poginiti.

Kdor se le s čenčami peča in si svojimu stanu potrebnih lastnost ne pridobi, je temu kosu enak in v nevarnosti pogine.

IV.

En deček se je posebno hitro niti vezati naučil. Ko postane mladenec, se je pa v vozljanji vervi uril in je tak hitro dve vervi zvezal, de je bilo čuda. Zavolj te umnosti ga je veliko zasmehovalo. Mladeneč se poprime zidarskiga in dela enkrat na verc navezan visoko v zvoniku. Čevlji od paša se mu na enkrat verv odterga. On se sicer poprime, pa verv je bila namazana in torej spolzka. On se tedaj z eno roko za verv prime, z drugo pa v migleju konce zavozla. Bil je zdaj rešen; kak drugi bi bil doli padel in poginil.

Kar se človek nauči, mu pride enkrat prav.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 6. Listopada 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru)	93 1/2
» » » » 4 1/2	» » » »	81 1/2
» » » » 4	» » » »	—
Obligacioni avstrijskih pod	po 4	od 100
in nad Anizo, českih, morav-	» 2 1/2	» »
skih, silzkih, štajarskih, ko-	» 2 1/4	» »
roških, krajnskih, goriskih in	» 2	» »
dunajske višje kamorne urad-	» 1 1/2	» »
nije.		

Dnarna cena 6. Listopada 1850.

V dnarju	
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.)	27 1/2 gld.
Srebra	» » » » 20 3/4 »